

CUPRINS

PREFAȚĂ.....	11
CUVÂNT ÎNAINTE... ..	15
1. DELIMITĂRI CONCEPTUALE.....	17
1.1. Drepturile fundamentale ale omului.....	17
1.2. Libertățile publice	19
1.3. Drepturile cetățenești	20
2. DREPT OBIECTIV. DREPT SUBIECTIV. DREPT NATURAL. DREPT POZITIV.....	22
2.1. Drept obiectiv. Drept subiectiv	22
2.2. Drept natural. Drept pozitiv	23
2.3. Dimensiunea axiologică a drepturilor omului.....	25
2.3.1. Noțiunea valorii	25
2.3.2. Dimensiunea psihologică a valorii	27
2.3.3. Dimensiunea juridică a valorii	28
3. DREPTURILE CIVILE ȘI POLITICE.....	31
3.1. Drepturile civile	31
3.1.1. Dreptul la viață, libertate și inviolabilitate	31
3.1.2. Dreptul la egală ocrotire a legii	33
3.1.3. Dreptul de a se căsători și a întemeia o familie.....	35
3.1.4. Dreptul la respectarea vieții private și de familie.....	36
3.1.5. Dreptul la cetățenie	39
3.1.6. Dreptul la identitate.....	41
3.2. Drepturile politice. Libertățile publice	45
3.2.1. Dreptul la egalitate și nediscriminare.....	46
3.2.2. Libertatea de exprimare.....	58
3.2.3. Libertatea de gândire, conștiință și religie	60
3.2.5. Libertatea de circulație și alegere a reședinței.....	68
3.2.6. Dreptul la azil.....	69
3.2.7. Dreptul de a nu fi extrădat sau expulzat	71
4. DREPTURILE ECONOMICE, SOCIALE ȘI CULTURALE	73
4.1. Dreptul la muncă.....	73
4.2. Dreptul la securitate socială	79
4.3. Dreptul la un nivel de trai suficient.....	80
4.4. Dreptul de a forma sindicate și de a se afilia la un sindicat	82
4.5. Dreptul la sănătate.....	83
4.6. Dreptul la educație	85

4.7. Dreptul la cultură	89
4.7.1. Dreptul de a participa la viața culturală	90
4.7.2. Dreptul de a beneficia de progresele științei și tehnicii.....	90
4.7.3. Dreptul de autor	91
5. Drepturile de solidaritate	94
5.1. Dreptul la pace. Pacea - valoarea supremă a omenirii. Dreptul la pace și dreptul păcii.....	96
5.2. Dreptul la dezvoltare.....	101
5.3. Dreptul la un mediu sănătos.....	106
5.3.1. Acțiunea umană și calitatea vieții.....	106
5.3.2. Dreptul la un mediu sănătos în contextul sistemului drepturilor omului.....	107
5.3.3. Principalele direcții de acțiune ale Consiliului Europei în domeniul asigurării dreptului la un mediu sănătos	112
5.3.4. Principalele direcții de acțiune ale Uniunii Europene în domeniul asigurării dreptului la un mediu sănătos	113
6. Drepturile cetățenești.....	116
6.1. Delimitări conceptuale	116
6.2. Dreptul de a participa la conducerea treburilor publice	118
6.2.1. Considerații introductive	118
6.2.2. Organizarea de alegeri libere	119
6.2.3. Dreptul de a alege și de a fi ales.....	120
6.2.4. Dreptul de exercitare a mandatului	122
6.3. Dreptul de petiție.....	126
6.4. Dreptul la protecție diplomatică și consulară.....	127
6.5. Dreptul la o bună guvernare.....	129
6.5.1. Administrare. Guvernare. Guvernanță	129
6.5.2. Consacrarea dreptului la o bună guvernare în Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene	130
6.5.3. Conținutul dreptului la o bună guvernare.....	131
6.6. Dreptul de acces la documente.....	134
6.7. Dreptul de a se adresa Avocatului Poporului (Ombudsman-ului).....	135
7. Dreptul la protecție al consumatorului	139
7.1. Considerații introductive.....	139
7.2. Ce este consumatorul?	140
7.3. Protecția consumatorului.....	141
7.4. Fazele procesului decizional de cumpărare.....	142
7.5. Protecția consumatorilor din punct de vedere legislativ	143
7.6. Drepturile consumatorilor	145
7.7. Instituții de protecție a consumatorilor.....	147
7.7.1. Instituții la nivel european.....	147
7.7.2. Instituții la nivelul statului român	149
8. Drepturile copilului.Consacrare. Instrumente de protecție	152
8.1. Drepturile copilului - parte integrantă a sistemului drepturilor omului.....	152
8.2. Prevederi specifice	154
8.3. Încălcarea drepturilor copiilor.....	160
8.3.1. Munca în rândul copiilor.....	160
8.3.2. Copii pe câmpul de luptă.....	162

DREPTURILE OMULUI. TENDINȚE ȘI ORIENTĂRI CONTEMPORANE

8.3.3. Traficul de copii și violența împotriva copilului sub forma exploatării și abuzului sexual.....	164
8.4. Drepturile copilului în justiție și administrație.....	169
8.5. În loc de concluzii.....	173
9. Limitarea exercitării drepturilor și libertăților fundamentale prin invocarea ordinii publice și a interesului public	175
9.1. Considerații introductive.....	175
9.2. Delimitări conceptuale	176
9.3. Consacrarea restrângerii exercitării drepturilor fundamentale prin invocarea ordinii publice și a interesului public	183
9.4. Accesul la informațiile de interes public - între libertate și limitare	191
9.5. Transparența decizională.....	201
9.6. Limitarea exercițiului dreptului de proprietate.....	212
10. Îndatoririle fundamentale	221
10.1. Drepturi și îndatoriri - un raport corelativ echitabil și necesar.....	221
10.2. Îndatoririle fundamentale în Constituția României	226
10.2.1. Fidelitatea față de țară	227
10.2.2. Respectarea Constituției și a legilor țării.....	227
10.2.3. Dreptul și obligația de apărare a țării	228
10.2.4. Obligația de a contribui la cheltuielile publice.....	228
10.2.5. Exercițarea cu bună credință a drepturilor și libertăților fundamentale	228
11. Instrumente de protecție și promovare a drepturilor omului la nivel mondial.....	230
11.1. Instrumente juridice pentru protecția drepturilor omului	230
11.1.1. Instrumente juridice cu caracter universal.....	230
11.1.2. Instrumente juridice europene.....	234
11.2. Organisme internaționale pentru protecția și garantarea drepturilor omului.....	242
11.2.1. Organisme constituite în sistemul Națiunilor Unite	242
11.2.2. Organisme constituite în sistemul european.....	246
12. ÎN LOC DE CONCLUZII.....	255
BIBLIOGRAFIE GENERALĂ	257

PREFAȚĂ

Lucrarea abordează o temă deosebit de interesantă și, mai ales, de foarte mare actualitate în condițiile în care, în zilele noastre, problematica drepturilor omului capătă o importanță din ce în ce mai mare.

Structurată în unsprezece mari capitole, însoțite de mai multe anexe, lucrarea aduce un suflu nou în domeniul studiului Drepturilor Omului, relevând specificul activității autoarei, care activează în organizații neguvernamentale pentru protecția și promovarea drepturilor omului.

*La începutul lucrării, doamna profesor a considerat necesar să clarifice unele noțiuni care sunt adesea confundate de publicul larg, dar și de către unii dintre moderatorii TV. Definițiile sunt cât se poate de bine reliefate, prezentate cu ceea ce le caracterizează și le diferențiază între ele. Astfel, intră în această categorie noțiunile: **drepturile omului, libertățile publice, drepturile cetățenești, dreptul obiectiv, dreptul subiectiv, dreptul natural, dreptul pozitiv.***

*În continuare, autoarea aduce în atenția cititorului drepturile civile și politice. Sunt discutate dintre drepturile civile: **dreptul la viață și inviolabilitate, dreptul la egală ocrotire a legii, dreptul de a se căsători și a întemeia o familie, dreptul la viață privată, dreptul la cetățenie.** Este extrem de important că doamna Tomescu nu doar le enumeră, ci le explică, fiind astfel ușor de înțeles pentru oricine.*

*În legătură cu drepturile politice, autoarea face precizarea că ele reprezintă de fapt libertățile publice și că depind într-o mare măsură de stat. Se face, de asemenea, precizarea că drepturile politice nu se confundă cu drepturile cetățenești, cum adesea se întâmplă, ci ele conțin și alte drepturi foarte importate precum: **dreptul la egalitate și nediscriminare, libertatea de exprimare, libertatea de gândire, conștiință și religie, libertatea de întrunire și asociere, libertatea de circulație și alegere a reședinței, dreptul la azil, dreptul de a nu fi extrădat sau expulzat.***

Capitolul al IV-lea aduce în fața cititorului problematica drepturilor economice, sociale și culturale. Sunt analizate pe larg și cu exemple: **dreptul la muncă, dreptul la securitate socială, dreptul la un nivel de trai suficient, dreptul de a forma sindicate și de a se afilia la un sindicat, dreptul la sănătate, dreptul la educație, dreptul la cultură.**

Un alt subiect deosebit de interesant este cel al **Drepturilor de solidaritate**, pe care autoarea îl tratează în capitolul al V-lea. Este explicat și faptul că aceste drepturi reprezintă ceea ce se numește „generația a treia” a drepturilor omului și că ele există în strânsă legătură cu societatea, nefiind posibilă realizarea lor decât în cadrul societății. Sunt puse în discuție într-o manieră originală **dreptul la pace, dreptul la un mediu sănătos și dreptul la dezvoltare.** Se arată că aceste trei drepturi nu sunt doar drepturi ce aparțin indivizilor, ci, în egală măsură, aparțin popoarelor.

Următorul capitol, al VI-lea, aduce în discuție problematica **Drepturilor cetățenești**, precizându-se că aceste drepturi aparțin strict persoanelor care au cetățenie, în statele lor de origine. Autoarea analizează astfel, **dreptul de a participa la conducerea treburilor publice (care cuprinde drepturile electorale), dreptul de petiție, dreptul la protecție diplomatică, dreptul la o administrație corectă, dreptul de acces la documente și dreptul de a se adresa Avocatului Poporului.**

În continuare, este analizat cu deosebită atenție **Dreptul la protecție al consumatorului.** Fără un efort deosebit, cititorul află despre drepturile sale în calitate de consumator, despre cum își poate apăra aceste drepturi, dar, mai ales, care sunt instituțiile pe sprijinul cărora ar trebui să se bazeze.

Capitolul al VIII-lea aduce în fața cititorului un domeniu, pe cât de important și de interesant, pe atât de sensibil. Este vorba despre **Drepturile copilului**, subiect ce a constituit pentru doamna profesor o preocupare încă de la începuturile carierei sale. După o prezentare deosebită a acestor drepturi și a specificului lor, autoarea prezintă cazuri dureroase de încălcare a drepturilor copilului. De asemenea, se prezintă și faptul că, în timp ce unele state se preocupă de protejarea copiilor, altele, dimpotrivă, îi supun unor regimuri deosebit de traumatizante.

În continuare, doamna Tomescu pune în discuție problematica **Îndatoririlor fundamentale**, aspect foarte interesant, dar adesea ocolit. Cei

mai mulți vorbesc numai de drepturi, dar uită de îndatoriri. Iată de ce, capitolul acesta debutează cu o explicație necesară, anume aceea că există un raport corelativ între drepturi și obligații. Orice drept al nostru presupune și o obligație corelativă, altfel, nu am putea să ne realizăm acest drept.

Capitolul al X-lea prezintă succint **Instrumentele de protecție și promovare a drepturilor omului la nivel mondial**. Sunt analizate atât instrumente în sistemul Națiunilor Unite, cât și instrumente juridice europene.

Lucrarea se încheie cu un scurt capitol final în care autoarea precizează din nou importanța cunoașterii drepturilor omului și a libertăților publice de către toți indivizii. Se accentuează faptul că un individ informat este un individ care poate participa activ la dezvoltarea societății și, implicit, la dezvoltarea calității vieții. Drepturile și libertățile nu sunt rupte de realitate, ele reprezintă o parte a acesteia și nu se va putea niciodată face abstracție de ele. Pe de altă parte, doamna profesor arată că omul trebuie să știe că în societate are și obligații, pe care, dacă dorește ca drepturile să îi fie respectate, trebuie să le respecte la rândul său.

Foarte bine documentată, lucrarea evidențiază interesul deosebit al autoarei pentru problematica atât de importantă, dar atât de sensibilă a drepturilor omului. Este de apreciat analiza riguroasă pe care doamna profesor Mădălina Tomescu a efectuat-o, precum și stilul adoptat în elaborarea lucrării, ceea ce face ca aceasta să reprezinte nu numai un material pentru uzul studenților, ci o carte accesibilă și, în același timp, de mare valoare științifică.

**Prof.univ.dr.
DUMITRU MAZILU**

Membru al Academiei Central-Europene de Știință și Artă
Membru al Academiei Diplomatice Internaționale

CUVÂNT ÎNAINTE...

La peste 70 de ani de la adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului nu putem să nu observăm faptul că, deși proclamate mai tot timpul, aplicarea drepturilor omului se lasă încă așteptată. Cu atât mai mult cu cât, într-un anumit context, discuția despre drepturi a fost considerată „un lux teoretic”¹. Și aceasta în ciuda eforturilor vizibile făcute de unele autorități publice!

Am observat în societatea românească un alt fenomen, mult mai interesant: acela că foarte mulți folosesc noțiunea „drepturilor omului” pentru a amenința autoritățile cu aceasta. Trebuie însă spus că este important ca fiecare dintre noi să-și cunoască drepturile, **dar să nu uite de obligațiile pe care le are de îndeplinit**. Pentru că, cel mai adesea, ne confruntăm cu dorința ca drepturile să ne fie respectate, fără să ne mai amintim că și noi, la rândul nostru trebuie să respectăm drepturile altora. Acestea sunt, de fapt, **obligațiile corelative** de care vorbește și profesorul Dumitru Mazilu în lucrarea sa „Drepturile Omului. Concept, exigențe și realități contemporane”.

Pe de altă parte, nu putem să nu observăm că există încălcări masive ale drepturilor omului. De la vecinul care nu ne respectă dreptul la liniște și odihnă, până la încălcarea dreptului la educație pentru copiii care nu sunt suficient de bogați sau aparțin unei alte etnii, de la încălcarea drepturilor profesorilor până la încălcarea drepturilor pacienților, medicilor ori polițiștilor, toate sunt încălcări ale drepturilor noastre. Unii spun poate că acestea nu contează. Răspunsul este că fiecare gest contează și că de la aceste gesturi mărunte nu mai este decât un singur pas până la încălcări grave ale drepturilor omului.

¹ A se vedea https://www.dcnews.ro/raluca-pruna-discutia-despre-drepturi-e-un-lux-teoretic_499905.html

Încă trăim astăzi una dintre cele mai grave crize mondiale. Am curajul să afirm că una dintre cauzele acestei crize ar putea fi chiar încălcarea drepturilor omului. De ce? Pentru că în goana după agonisirea unor sume cât mai mari de bani, s-a uitat că **ceea ce contează nu sunt banii, ci sunt oamenii**. Pentru nimeni n-a mai contat că peste 790 de milioane de oameni nu au deloc știință de carte, că, dintre aceștia, peste 69 milioane sunt copii care nu numai că sunt sortiți analfabetismului, dar mulți dintre ei sunt vânduți chiar de către părinții lor din cauza sărăciei. Ce mai contează că sclavia n-a dispărut încă definitiv, ba chiar capătă forme din ce în ce mai elevate și că mulți pământeni nu au ce mânca de pe o zi pe alta. Iată cum un drept fundamental: dreptul la un nivel de trai decent este încălcat cu brutalitate.

Această carte aş dori să fie un ghid în ceea ce priveşte cunoaşterea drepturilor omului, dar şi a principalelor mijloace de apărare a lor.

Este mai uşor să previi decât să vindecî, nu-i aşa?